

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ФАНДРАЙЗИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бартків О. С., Дурманенко О. Л., Дурманенко Є. А.

ВСТУП

На сучасному етапі побудови українського суспільства важливими є проблеми якості освіти й, відповідно, оновлення системи професійної підготовки майбутніх вихователів. За таких обставин важливим є створення сприятливих умов формування творчої конкурентоздатної особистості вихователя закладу дошкільної освіти, якому властиві не лише високий професіоналізм, відповідальність, активність, креативність, але й, насамперед, комунікативність, емпатійність, мобільність, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку. Саме на формування цих якостей орієнтовані наукові дослідження українських учених. Так, зокрема в працях Г. Беленької увага акцентується на формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти¹. У свою чергу, О. Семенов досліджує особливості професійної підготовки майбутніх вихователів у контексті формування творчоспрямованої особистості дитини дошкільного віку². Уже К. Крутій аналізує проблеми запровадження моніторингу дошкільної освіти та шляхи їх вирішення³, визначаючи моніторинг у системі дошкільної освіти як спеціально організоване, цільове, систематичне спостереження за якістю дошкільної освіти, що дозволяє відстежувати як відхилення від державних освітніх стандартів, так і рівень задоволення освітніх потреб населення.

Одним із напрямів моніторингу якості професійної підготовки вихователів є здійснення фандрайзингу в закладах дошкільної освіти,

---

¹ Беленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: моногр. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 332 с.

² Семенов О.С. Освітнє середовище позашкільного навчального закладу як чинник формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника. *Освітній простір України*. 2016. Вип. 6. С. 127-135.

³ Крутій К. Л. Проблеми запровадження моніторингу дошкільної освіти та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія: Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 2. С. 67-70.

оскільки значний дефіцит бюджетного фінансування закладів дошкільної освіти зумовлює необхідність пошуку шляхів залучення додаткових джерел їх підтримки. На сьогодні основними джерелами фінансування закладу дошкільної освіти, незалежно від форми власності, можуть бути кошти: засновника (засновників); державного та місцевих бюджетів; батьків або осіб, які їх замінюють; добровільні пожертви та цільові внески фізичних і юридичних осіб; інші кошти, не заборонені законодавством⁴.

1. Виникнення передумов проблеми та формулювання проблеми

Фінансування видатків за окремими групами закладів освіти мають певні особливості, що зумовлено типом закладу освіти і характером його діяльності. Як свідчать дослідження І. Климчук, загальний обсяг видатків на окремі заклади освіти формується залежно від статей їх витрат⁵. Тому існує нагальна потреба розв'язання питань із залученням додаткових коштів у заклади дошкільної освіти, розробки технології підготовки, реалізації, організації та супроводу певного освітнього проекту/програми, а саме: вивчення та аналіз психологічних аспектів пошуку додаткового фінансування та подальшої взаємодії з потенційними донорами, збір, обробка та аналіз інформації щодо реальних можливостей фінансової підтримки проекту – аналіз вітчизняних і закордонних фондів, міжнародних грантоіснуючих організацій, індивідуального спонсорства, меценатства, патронажу, безпосередній збір коштів та цільове їх використання, облік та аудит тощо

Проте, відсутність сприятливого податкового законодавства для розвитку благодійництва, неврегульовані правові проблеми неприбуткових громадських організацій, відсутність інформації щодо цілей соціального проекту та системи оцінки його ефективності, а також професіоналізму в його створенні, низький кваліфікаційний рівень управлінських навичок керівників неприбуткових організацій перешкоджає досягненню ефективного результату фандрайзингової кампанії. Отже, необхідною є підготовка майбутніх вихователів до залучення додаткових ресурсів у заклади дошкільної освіти (далі ЗДО).

---

⁴ Закон України «Про дошкільну освіту». Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 49. редакція від 16.07.2019.

⁵ Климчук І. О. Теорія і технології реалізації інвестиційних механізмів у шкільній освіті: посібник . К.: Педагогічна думка, 2014. 87 с.

Аналіз наукової літератури дає підстави для твердження, що моніторинг застосовується в усіх галузях. Загальні питання моніторингу висвітлені в працях учених В. Беспалька, О. Дурманенко, Г. Єльнікової, О. Майорова, В. Хлебнікова та ін. Сутність, специфіку здійснення та компоненти освітнього моніторингу розкривають М. Аузіна, Г. Єльнікова, О. Коберник, П. Матвієнко, Г. Цехмістрова, В. Циба та ін. Моніторинг дошкільної освіти аналізує К. Крутій.

Уже питання фандрайзингу аналізуються в працях В. Андрущенко, Й. Бескида, В. Боброва, Є. Жваво, Т. Боголюб, О. Василика, О. Грішної, Б. Данилишина, К. Корсака, В. Кременя, В. Куценко, В. Лугового, О. Навроцького, О. Падалки, О. Пометун, В. Юхименка, О. Яблонського та інших. Технологія фандрайзингової діяльності також досліджується у наукових розвідках Т. Артем'євої, А. Балашової, О. Башун, І. Климчук, С. Куц, А. Соколової, О. Чернявської та ін.

Незважаючи на досить жваву дискусію щодо пошуку додаткових джерел фінансування закладів освіти, низка проблем із їх залучення в заклади дошкільної освіти залишається відкритими. Особливого аналізу потребують питання підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до фандрайзингової діяльності.

2. Підготовка майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності як один із напрямів моніторингу

Моніторинг професійної підготовки студентів до фандрайзингової діяльності є важливою складовою моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів, адже саме від якості проведення такого моніторингу значною мірою залежить організація професійної підготовки майбутніх вихователів у напрямі її полівекторності, гнучкості, динамізму, мобільності; їх професійна компетентність і готовність до професійної діяльності й здатність здійснювати фандрайзингову діяльність у ЗДО.

Нами з'ясовано, що на сьогодні в педагогічній науці не існує єдиного підходу до визначення поняття моніторингу. Так, моніторинг розглядається як:

1) циклічний *процес* порівняння, зіставлення, оцінювання реального стану (в нашому випадку – професійної підготовки майбутніх вихователів) із прогнозованим, запланованим (стандартом професійної підготовки) й прийняття на цій основі управлінського

рішення щодо поточного коригування освітнього процесу та його результатів (А. Денисенко)⁶;

2) інформаційна *система*, яка постійно оновлюється й доповнюється завдяки безперервності відстеження певного об'єкта управління за виділеними параметрами та критеріями й обов'язково передбачає поточний контроль, оцінку, корекцію стану об'єкта, з метою прийняття оперативного управлінського рішення щодо прогнозування напрямів подальшого розвитку з урахуванням рефлексивного ставлення до цього всіх учасників освітнього процесу (А. Денисенко)¹;

3) *технологія*, тобто розробка еталону організації професійної підготовки майбутнього вихователя, критеріїв і показників оцінювання реального стану, порівняння еталонної системи професійної підготовки з реально існуючою, розробка моделі професійної підготовки, дослідження процесу її розвитку, підсумковий контроль стану професійної підготовки й корекція розробленої моделі (А. Денисенко)¹;

4) *інструмент* дослідження реального стану професійної підготовки майбутнього вихователя сучасного закладу дошкільної освіти й порівняння його зі стандартом (Г. Сиротенко)⁷.

Поняття «моніторинг» у нашому розумінні – це спеціально організоване і систематичне спостереження, збирання, збереження, опрацювання й подальше поширення інформації про стан об'єктів, явищ, процесів з метою їх оцінки, контролю та прогнозування розвитку. Встановлено, що саме моніторинг дозволяє відстежити ефективність певної технології, виділити фактори впливу на результати, встановити залежність результату від ефективності організації та компетентності її суб'єктів.

Оскільки поняття моніторингу ввійшло у педагогіку саме з інших галузей, то, у контексті нашого дослідження, постає потреба розкрити сутність педагогічного моніторингу. Визначення сутності педагогічного моніторингу нами подано в таблиці 1.

---

⁶ Денисенко А. О. Організація моніторингу виховної системи вищих педагогічних навчальних закладів: дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С.Сковороди. Харків, 2008. 220 с.

⁷ Сиротенко Г. О. Планування роботи школи як мистецтво досягнення вищого рівня роботи. Постметодика. 2010. № 1. С. 1.

Таблиця 1

Підходи вчених до визначення педагогічного моніторингу

Сутність категорії «педагогічний моніторинг»	Автори
Вимірювання й оцінювання результатів освіти, які дозволяють об'єктивно й достовірно проаналізувати перебіг педагогічного процесу та його результати.	М. Грабарь, Г. Єльнікова
Система контрольних і діагностичних заходів, що забезпечують контроль динаміки засвоєння освітнього матеріалу та коригування цього процесу.	В. Кальней, С. Шишов
Контроль якості навчального процесу.	З. Рябова
Регулярне, спеціально організоване систематичне спостереження в динаміці, оцінювання та прогнозування стану навчального процесу з метою отримання необхідної інформації для його коригування й розвитку.	Н. Байдацька

Отже, проаналізувавши різні визначення поняття педагогічного моніторингу, доцільно виділити такі його *основні ознаки*: систематичність і регулярність спостережень, неперервність і динамічна циклічність; установлення відповідності досліджуваного об'єкта певним нормам і стандартам; реагування на певні зміни й коригування результатів; превентивна спрямованість. Виділені ознаки педагогічного моніторингу властиві й моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а отже досліджуваний моніторинг слід розглядати в межах педагогічного моніторингу.

Аналіз зазначеного вище дає змогу визначити сутність педагогічного моніторингу, як інтегровану сукупність методів збору, аналізу, інтерпретації, репрезентації й застосування інноваційних методик і технологій на основі врахування потенціалу зовнішнього та внутрішнього соціально-педагогічного середовища задля оптимізації педагогічного процесу.

Одним з напрямів моніторингу професійної підготовки майбутніх вихователів є визначення їхньої здатності до фандрайзингової діяльності.

Серед технологій пошуку та залучення ресурсів в освіту тема соціального фандрайзингу надзвичайно популярна. Для досягнення більш високої якості освіти необхідний постійний зв'язок між тими, хто надає кошти, і тими, хто їх використовує та з якою метою. Адже знайдені додаткові фінансові ресурси завжди розподіляються за певними, чітко визначеними напрямками та мають давати позитивний результат.

Варто відзначити, що фандрайзинг – досить нове поняття в українській науці, хоча добре відоме європейським і американським ученим. Фандрайзинг/фандрейзинг – калька з англійської, що дослівно означає «знаходження засобів» (fund – кошти, засоби, фінансування; raise – збір, віднайдення)⁸.

На сьогодні в педагогіці та соціології відсутня одностайність у трактуванні фандрайзингу. Тому ми здійснили категоріальний аналіз цього поняття (табл. 2).

Таблиця 2

Категоріальний аналіз поняття «фандрайзинг»

<i>Учені</i>	<i>Визначення поняття</i>	<i>Категоріальні ознаки</i>
С. Куц	Не лише залучення фінансових коштів, але й залучення людей та організацій до суспільного подолання наявних проблем	залучення не лише фінансових коштів, а й людських ресурсів; спрямованість на реалізацію соціально значущих проєктів.
О. Чернявська	Професійна діяльність, що передбачає мобілізацію фінансових та інших ресурсів з різноманітних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних неприбуткових проєктів	професійна діяльність; спрямованість на мобілізацію фінансових та інших ресурсів; спрямованість на реалізацію науково-дослідних еприбуткових проєктів.
А. Соколова	Професійна діяльність щодо мобілізації фінансових та інших ресурсів із різноманітних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних неприбуткових проєктів, яка вимагає спеціальних знань та навичок фандрайзера, що можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора	професійна діяльність; спрямованість на мобілізацію фінансових та інших ресурсів; спрямованість на реалізацію соціально значимих програм, проєктів; вимагає спеціальних знань та навичок фандрайзера.

Оскільки, дошкільна освіта – цілісний процес, спрямований на забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду⁹, то на основі здійсненого

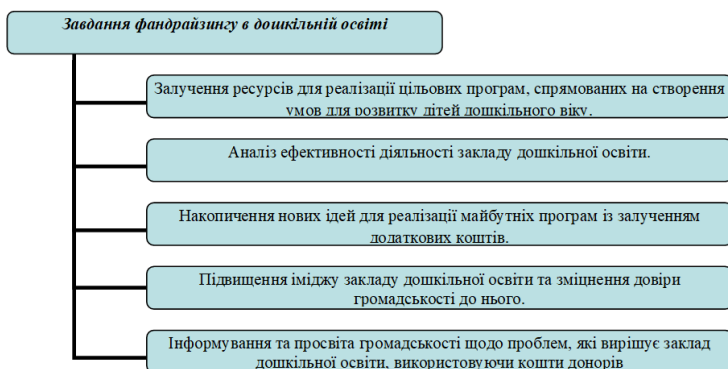
⁸ Великий тлумачний словник укр. мови з дод. і допов. Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

⁹ Баргків О.С. Фандрайзинг: сутність та призначення. Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір : Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (27–29 травня 2021 року) / за заг. ред. С. Ю. Чернети. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. 207 с. С. 12-15.

категоріального аналізу поняття «фандрайзинг» й урахування сутності закладу дошкільної освіти, фандрайзинг у дошкільній освіті визначаємо як професійну діяльність суб'єктів дошкільної освіти, інших суб'єктів, спрямовану на пошук додаткових фінансових чи людських ресурсів для реалізації освітньо значимих програм/проектів всебічного розвитку дошкільників та набуття ними досвіду взаємодії.

Фандрайзинг у дошкільній освіті передбачає не лише залучення фінансових коштів від приватних осіб або організацій на реалізацію важливих проектів у сфері дошкільної освіти, але й залучення людських ресурсів (мобілізація внутрішніх (тобто власних) ресурсів) до спільного подолання наявних проблем закладів дошкільної освіти¹.

Узявши до уваги погляди Т. Окушко¹⁰, визначаємо завдання фандрайзингу в дошкільній освіті (рис. 1).

Рис. 1. Основні завдання фандрайзингу в дошкільній освіті

Важливо зазначити, що сприяння фандрайзингу та вкладення грошей у заклади дошкільної освіти (ЗДО) для донорів дуже вигідні. Участь фінансових структур у благодійних акціях, заходах, підтримка благодійних проектів або організацій, які вкладають кошти у заклад дошкільної освіти, засвідчуючи, що вони є економічно стабільними і заможими, сприяє підвищенню їхнього іміджу.

¹⁰ Соціальна ініціативність: змістово-технологічне забезпечення: посібник. Авторський колектив: Т. К. Окушко, Ж. В. Петрочко, Н. В. Чиренко, Н. О. Шпиг, О. В. Пашенко, Л. М. Сокол, О. В. Долгова ; наук. ред. Т. К. Окушко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.

Як і до будь-якої діяльності, до здійснення фандрайзингу дошкільної освіти ставляться певні вимоги. На основі аналізу поглядів учених (С. Куц, Т. Окушко, А. Соколова та ін.), враховуючи специфіку діяльності закладів дошкільної освіти, виокремлюємо такі принципи фандрайзингової діяльності в ЗДО (табл. 3):

Таблиця 3

Принципи фандрайзингової діяльності в ЗДО

<i>Принципи фандрайзингу</i>	<i>Характеристика принципів</i>
Добровільність	Залучення коштів для розвитку ЗДО здійснюється за власним бажанням, а не за чийсь наказом.
Безкорисність	Колектив ЗДО залучає ресурси не для власного збагачення, а для вирішення проблем, які наявні в закладі.
Комплексність	Залучення декількох донорів для реалізації єдиної освітньої значимої мети в залежності від можливостей донора.
Відповідність планів та можливостей	Уникнення можливості неякісного виконання проєкту.
Співпраця з партнерами	Створення консорціуму як фактору, що може підняти ступінь ефективності фандрайзингу; відповідальність та фінанси розподіляються партнерами за домовленістю.
Взаємовигідність	Взаємна зацікавленість у результатах виконання проєкту.
Збалансованість	Спостереження за досягненням проміжних цілей як основи успішності кінцевого результату.
Некомерційність	Чіткий поділ між прибутком та самокупністю.
Поєднання стратегії та тактики	Спрямованість діяльності як на конкретний проєкт, так і на перспективу, встановлення стабільних стосунків з донором.

На нашу думку, саме дотримання вказаних принципів сприятиме ефективності фандрайзингової діяльності в ЗДО.

На сьогодні існує два види фандрайзингу: *поточний* (оперативний) фандрайзинг – пошук коштів закладами дошкільної освіти на покриття поточних витрат. Саме поточний фандрайзинг є найменш ефективною формою залучення коштів, оскільки вони не мають цільового призначення й акумулюються в поточному бюджеті ЗДО. Ці кошти можуть йти на покриття комунальних і матеріальних витрат, внаслідок чого знижується зацікавленість вкладників у подібному фінансуванні; *проєктний* фандрайзинг передбачає пошук конкретних коштів під реалізацію проєктів, розроблених ЗДО чи

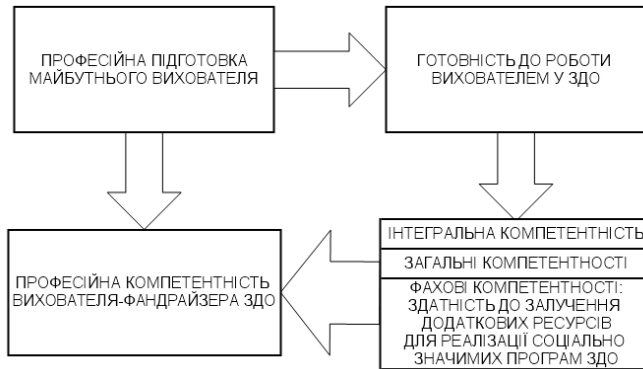

іншими суб'єктами для розвитку закладу. Уважається, що проєктний фандрайзинг є зручною формою залучення коштів в ЗДО, оскільки наявні чіткі цілі використання коштів, можливість залучення значних фінансових джерел при низьких витратах на фандрайзинг, а також одержання комерційних переваг від проєкту.

Учені (І. Климчук, С. Куц, Т. Окушко, А. Соколова, О. Чернявська та ін.) визначають різні форми фандрайзингу: пожертви; внески донорів або спонсорів, які надходять від приватного та державного бізнесу; цільові благодійні заходи зі збору коштів; гранти зарубіжних і українських фондів; бюджетні фінансування; членські внески. Яку з визначених форм використовувати, вибирають донори.

Отже, проаналізувавши сутність моніторингу та фандрайзингової діяльності та взявши за основу особливості професійної підготовки студентів, моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до фандрайзингової діяльності нами інтерпретується як цілеспрямований, складний, поліфункційний процес, спрямований на визначення реального стану якості професійної підготовки та її результатів – професійної компетентності майбутніх вихователів реалізовувати функції фандрайзера шляхом неперервного, системного якісно-кількісного дослідження, а також розробка коригувальної програми задля її оптимізації.

Професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО загалом та до здійснення фандрайзингової діяльності зокрема, є складним процесом і передбачає не лише формування професійної компетентності майбутніх фахівців, але й їх готовність до майбутньої педагогічної діяльності як феноменальне особистісне новоутворення, що містить психологічну установку на роботу з дітьми, комунікативність, емпатію та рефлексію, а також передбачає сформованість здатностей пошуку додаткових джерел фінансування закладів дошкільної освіти (рис. 2).

Рис. 2. Професійна компетентність майбутнього вихователя – фандрайзера ЗДО як результат професійної підготовки до фандрайзингової діяльності

Отже, як засвідчує аналіз рис.2, серед напрямів діяльності вихователя ЗДО є здійснення фандрайзингової діяльності в якості фандрайзера. У своїй діяльності майбутні вихователі, як суб'єкти, мають дотримуватися етичних принципів фандрайзингової діяльності¹¹ (табл. 4):

Таблиця 4

Основні етичні принципи діяльності фандрайзера

<i>№ з/п</i>	<i>Принцип</i>	<i>Характеристика принципу</i>
1.	Чесність	Чесність і правдивість фандрайзингу для збереження суспільної довіри.
2.	Повага	Повага та шана до своєї професії, до честі донорів і клієнтів.
3.	Цілісність	Відкритість і розумінням власної відповідальності за суспільну довіру.
4.	Емпатія	Досягнення цілей фандрайзингу, мотивація інших суб'єктів до виконання професійних стандартів, дотримання права на приватне життя, свободу вибору й культурну різноманітність.
5.	Прозорість	Відкритість звітності результатів фандрайзингу, управління додатковими ресурсами, їх розподілом і використанням.

¹¹ Беленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: моногр. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 332 с.

Майбутні вихователі в процесі підготовки до фандрайзингової діяльності ознайомлюються з об'єктами фандрайзингу, серед яких різні категорії донорів, основними з них є благодійні фонди, приватні особи, корпорації та бізнес-структури. Здобувачі освіти мають усвідомлювати, що кожен донор потребує індивідуального підходу. Це зумовлено низкою факторів, таких як сфера та вид діяльності організації (особи), історія виникнення, життєдіяльності, поставлені пріоритети, цілі та ін.

У процесі підготовки студентів до здійснення фандрайзингу в ЗДО акцентується увага на тому, що обсяг необхідних для діяльності ЗДО коштів визначається на стадії стратегічного планування, а їх пошук і збір здійснюється за допомогою фандрайзингу¹².

У процесі підготовки студентів до виконання функцій фандрайзера нами врахована думка Т. Окушко, яка в реалізації фандрайзингової діяльності пропонує такі основні кроки: 1. Окреслення потреб і проблем. 2. Визначення об'єкта фандрайзингу. 3. Добір потенційних донорів. 4. Вивчення індивідуальних особливостей донора. 5. Підготовка пропозиції (проекту) з урахуванням особливостей донора. 6. Вибір методів і складання плану дій з урахуванням особливостей донора. 7. Установлення першого контакту (лист-запит, телефонна розмова). 8. Особиста зустріч. 9. Презентація програми або проекту. 10. Уточнення умов гранту. 11. Укладання угоди. 12. Подяка. 13. Аналіз, оцінка й перевірка результатів. 14. Підтримка зацікавленості донора¹³.

Наведені вище кроки можна об'єднати у чотири етапи моделі планування фандрайзингу.

Перший етап – визначення потреб – з'ясування проблеми і потреби, визначення їх актуальності та невідкладності, окреслення шляхів вирішення проблем, очікуваних результатів та необхідних витрат (ресурсів).

На другому етапі – пошук джерел ресурсів – розробляють стратегію фандрайзингу, проводять аналіз джерел коштів (донорів),

---

¹² Соціальна ініціативність: змістово-технологічне забезпечення: посібник. Авторський колектив: Т. К. Окушко, Ж. В. Петрочко, Н. В. Чиренко, Н. О. Шпиг, О. В. Пашенко, Л. М. Сокол, О. В. Долгова ; наук. ред. Т. К. Окушко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.

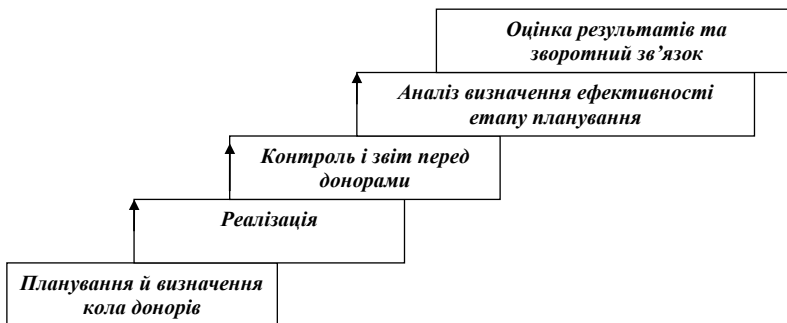
¹³ Соціальна ініціативність: змістово-технологічне забезпечення: посібник. Авторський колектив: Т. К. Окушко, Ж. В. Петрочко, Н. В. Чиренко, Н. О. Шпиг, О. В. Пашенко, Л. М. Сокол, О. В. Долгова ; наук. ред. Т. К. Окушко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.

визначають їхній потенціал та інтереси, через направлення до обраного фонду листа-запита вивчають можливість підтримки ідеї.

Третій етап – звернення до донора – передбачає підготовку та направлення заявки до відповідного фонду.

Четвертий етап – аналіз результатів. Аналізують та оцінюють проведену роботу, надсилають подяку донору. З урахуванням отриманого досвіду планують майбутнє звернення¹⁴.

Ураховуючи цілеспрямованість і спланованість фандрайзингу та врахувавши погляди науковців (І. Климчук, Т. Окушко, Н. Сейко, А. Соколова), ми в процесі професійної підготовки студентів дотримувалися таких етапів фандрайзингової діяльності в закладах дошкільної освіти (Рис. 3):

Рис. 3. Етапи реалізації фандрайзингу закладами дошкільної освіти

На етапі планування студентам акцентувалася увага на важливості того, що одним із можливих шляхів пошуку та залучення додаткових інвестицій в дошкільну освіту є технологія освітньо-фандрайзингової кампанії, мета проведення якої передбачає аналіз теоретичних та фінансово-економічних засад прийняття інвестиційних рішень на основі розроблення, фінансово-економічного обґрунтування та реалізації інвестиційно-освітнього проєкту/програми закладу дошкільної освіти.

На етапі планування та визначення кола донорів студенти долучалися до розробки освітньо-значимої змістовної

¹⁴ Бартків О.С. Фандрайзинг: сутність та призначення. Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (27–29 травня 2021 року) / за заг. ред. С. Ю. Чернети. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. 207 с. С. 12-15.

програми/проєкту, виявлення сфер, які потребують та пріоритетів; залучення коштів для розвитку закладу дошкільної освіти чи забезпечення потреб дітей дошкільного віку; окреслення тих витрат, які потрібні будуть ЗДО на майбутній період, вибір видів фандрайзингу.

Враховуючи думку І. Климчук, освітній проєкт закладу дошкільної освіти визначаємо як освітню діяльність його суб'єктів, яка має на меті перетворення освітнього середовища закладу дошкільної освіти через створення нових освітніх продуктів/послуг, які безпосередньо впливають на якість самої освіти, сприяють підвищенню її конкурентоспроможності. Тому заклади дошкільної освіти можуть розробляти проєкти з метою підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності та майстерності: опанування новітніми практиками, технологіями, методиками, формами, методами професійної діяльності педагогічних працівників на засадах інноваційних освітніх підходів; професійного розвитку вихователів і оволодіння ними теорією та практичними навичками роботи з різними методами арт-терапії для діагностичної, корекційної та терапевтичної роботи; оволодіння медіаграмотністю та основами розвитку критичного мислення дошкільників і педагогів та ін. І майбутні вихователі мають бути підготовлені до такої роботи.

Для успішного залучення додаткових інвестицій в ЗДО необхідне усвідомлення важливості реалізації освітньої програми/проєкту, а також їх прозорість та привабливість не тільки для учасників, а й для потенційних донорів. З цією метою студентам наголошено, що в проєкті визначається діяльність, спрямована на отримання певного кінцевого результату чи продукту – конференція, семінар, освітня програма, виставка, фестиваль, конкурс, свято тощо. У програмі регулюється діяльність співвиконавців проєкту, координуються та інтегруються їхні сили, а також усі ймовірні кошти на певну перспективу. Варто зазначити, що програма може включати в себе кілька проєктів.

План фандрайзингової діяльності ЗДО визначає зміст його діяльності на певний проміжок часу, з вказаним обсягом роботи. Планові документи, які розробляються й використовуються в ході проведення фандрайзингу, можуть різнитися відповідно до проведення планової діяльності, рівня прийняття управлінських рішень, ступеня директивності та часу.

У процесі планування фандрайзингової кампанії важливим є дотримання логічного ланцюга:

проблема – мета – завдання – метод,

тобто узгодженості та взаємозв'язку між компонентами.

Розроблений освітній проєкт/програма ЗДО може включати:

- 1) коротку довідку ЗДО – виконавця проєкту/програми;
- 2) інформацію щодо місії ЗДО та її зв'язку із зазначеним проєктом/програмою;
- 3) опис проблеми, на розв'язання якої буде спрямований проєкт/програма, її соціальна значимість;
- 4) чітке формулювання мети проєкту/програми;
- 5) опис цільової групи та «корисності» реалізованого проєкту/програми;
- 6) конкретні завдання (кількість освітніх послуг, для кого, за який термін часу) і кожне завдання окремо;
- 7) план реалізації окремого завдання, а також опис методів (прийомів) і технологій;
- 8) реалізацію проєкту/програми в хронологічному порядку;
- 9) орієнтовний опис роботи кожного виконавця ЗДО (із зазначенням посади, кваліфікації, приблизного переліку обов'язків);
- 10) прогнозований бюджет проєкту/програми, із зазначенням відповідних статей, наявних коштів та можливих додаткових асигнувань;
- 11) пояснення можливих витрат за реалізації проєкту (при можливості);
- 12) листи-клопотання, запити, листи-відповіді від благодійних фондів та потенційних донорів проєкту/програми¹⁵.

На етапі планування прогнозуються результати й показники їх вимірювання, тобто описуються очікувані зміни в закладі дошкільної освіти та здійснюється їхня оцінка. Передбачувані результати мають бути чітко обґрунтованими й вираженими в кількісних та якісних показниках вимірювання.

Приймаючи рішення про участь у проєкті, донори звертають увагу, насамперед, на його соціальне й освітнє значення. Значною перевагою є залучення до проєкту органів влади й гарантування інформаційного висвітлення його результатів. За умови неможливості фандрайзера повідомити про проведений захід у ЗМІ, він завжди може розмістити інформацію на сайті закладу дошкільної освіти чи в соціальних мережах Facebook, Twitter, Instagram, Depo.ua, Vero, Caffeine.tv та ін. Відзначаємо, що платформа Caffeine.tv надає можливість прямої трансляції реалізації освітньо значимих програм фандрайзерами для друзів і підписників.

---

¹⁵ Климчук І. О. Теорія і технології реалізації інвестиційних механізмів у шкільній освіті: посібник. К.: Педагогічна думка, 2014. 87 с.

Трансляції відтворюються в стрічці, на яку можна відреагувати за допомогою емоції або відповіді коментарем. В Інтернет мережі також можна описувати проєкти, їхні переваги та значимість.

Етап реалізації передбачає пошук та залучення всіх можливих донорів; вибір суб'єктами фандрайзингової діяльності закладу дошкільної освіти методів, встановлення відповідальних за реалізацію освітньо значимої програми/проєкту та виділення коштів на їх реалізацію.

Етап контролю передбачає здійснення інспектування за реалізацією фандрайзингу, коригування планів з урахуванням змін, що відбулися.

На етапі аналізу визначається ефективність планування та реалізації освітнього проєкту чи програми, їхня економічна й соціальна значимість. У цьому контексті важливо знати, що ефективність розраховується як для фандрайзера, так і для донора. Необхідно резюмувати наскільки поставлені цілі програми відповідають об'єктивним потребам, отримані результати – поставленим цілям, наскільки ефективними є витрати ресурсів на отримання цих результатів.

Етап оцінки результатів фандрайзингової діяльності і отримання зворотного зв'язку передбачає оцінку реалізації проєкту/програми. Інструментом оцінки може бути метод NAOMIE, або «Життєвий цикл проєкту» (табл. 5)¹⁶.

Таблиця 5

Життєвий цикл проєкту/програми за схемою NAOMIE

N	Needs	Потреба	Оцінка потреб цільової групи. Обґрунтування проблеми.
A	Aim	Мета	Визначення мети проєкту як результату вирішення проблеми.
O	Objectives	Завдання	Окреслення завдань як кроків для досягнення мети.
M	Methods	Методи	Підбір методів для вирішення завдань.
I	Implementation	Реалізація	Діяльність за планом
E	Evaluation	Оцінка	Проведення моніторингу та оцінки проєкту

Як засвідчує аналіз таблиці 5, життєвий цикл проєкту відображає етапи його реалізації – від оцінки потреб цільової групи та

¹⁶ Соколова А. Алгоритм здійснення фандрайзингової діяльності. Економічний часопис XXI століття. № 9-10, 2012 р. С. 35-38.

визначення проблеми, мети проєкту, завдань і методів їх виконання до проведення моніторингу та оцінки реалізації проєкту.

Оцінити проєкт можна й за методикою, яка базується на критеріях QQTL: кількість (quantity), якість (quality), час (time), місце (location). Досить часто для оцінки застосовують спосіб декларування, який вимагає відповіді на запитання: що, хто, до якого часу, скільки¹⁷.

Варто зазначити, що освітній проєкт/програма є одночасно й основним організуючим документом, який визначає ключові моменти діяльності для досягнення мети проєкту/програми, і продуктом, який спрямований на привернення уваги до проєкту з боку потенційних донорів, безпосередніх учасників, а також широкого кола громадськості. Тому зовнішня сторона – оформлення проєкту/програми (наочність, зрозумілість, об'єктивність) мають не менше значення, ніж їх змістовне наповнення¹⁸.

Незалежно від розміру допомоги необхідно висловити вдячність усім донорам. Техніка виконання листа-подяки або проведення заходів, направлених на подяку, визначаються розміром внеску. Подякувати потрібно через 1–2 тижні після отримання пожертви. Важливим для подальшої підтримки з донором є таке його визнання, як його популяризація, стимулювання до надання більшої підтримки, виділення серед інших донорів¹⁹.

По завершенні проєкту виконавці надають донору повний комплект звітних документів, фотографії реалізації проєкту, неофіційні листи-подяки та ін.

Важливим у підготовці майбутніх вихователів до реалізації функцій фандрайзера є підбір оптимальних методів фандрайзингової діяльності. Одним із таких методів є особисте індивідуальне звернення до потенційного донора. Метод збирання коштів «людина до людини» (person to person) дає, як правило, позитивний результат. Він потребує великих витрат часу й високих професійних якостей фандрайзера як суб'єкта реалізації фандрайзингової діяльності.

Від ефективного звернення залежить рішення донора про надання допомоги. Поширеним інструментом звернення є написання проєктної заявки, яка може бути двох типів: лист-заявка (a letter of proposal) або лист-запит (a letter of inquiry) – стислий зміст проєкту

---

¹⁷ Соколова А. Алгоритм здійснення фандрайзингової діяльності. Економічний часопис ХХІ століття. № 9-10, 2012 р. С. 35-38.

¹⁸ Климчук І. О. Теорія і технології реалізації інвестиційних механізмів у шкільній освіті: посібник. К.: Педагогічна думка, 2014. 87 с.

¹⁹ Соколова А. Алгоритм здійснення фандрайзингової діяльності. Економічний часопис ХХІ століття. № 9-10, 2012 р. С. 35-38.

(1–5 сторінок); повна заявка (a full proposal) – розширена заявка, яка містить усю інформацію про проєкт (10-100 сторінок)¹.

Найбільш відповідальною складовою заявки є бюджет проєкту. Різні фонди висувають певні вимоги до складання бюджету, у низці випадків вони самі визначають максимальний розмір гранту, на який може претендувати заявник.

Дієвим методом фандрайзингу є отримання гранту, як коштів, що надаються на остаточній основі некомерційним організаціям або фізичним особам на реалізацію освітньо значимих проєктів, благодійних програм, на проведення досліджень, навчання та інші суспільно корисні цілі з наступним звітом про їх використання та результати зміни ситуації²⁰. Процес управління грантовою програмою складається з чотирьох етапів: планування та підготовка проєкту; конкурс на відбір проєктів; реалізація проєкту; оцінювання результатів та впливу грантової програми (корекція стратегії).

Телефонні дзвінки потенційним донорам, на думку фахівців із фандрайзингу, втрачають свою ефективність. Це ж стосується розсилання електронних листів. Хоча вказаний метод є масштабним, але результативність його досить низька²¹.

Ще одним із поширених методів фандрайзингу є організація спеціальних заходів зі збору коштів (благодійних акцій/вечорів, аукціонів, концертів тощо). У ході таких заходів можна зустрітися з різними потенційними донорами, залучити односторонців до проєкту тощо¹. Досить розповсюдженим і таким, що забезпечує фінансовий добробут організації, однак, не викликає довіри серед населення методом фандрайзингу, є «скриньки» – збір коштів через скарбнички.

Класичним прикладом організації фандрайзингу в закладі дошкільної освіти є організація фандрайзингової кампанії в режимі так званого «спонсорського пакету». Така фандрайзингова діяльність виправдана в тих випадках, коли заклад дошкільної освіти знаний у своєму регіоні, займається фандрайзинговою діяльністю

---

²⁰ Бартків О.С. Фандрайзинг: сутність та призначення. Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (27–29 травня 2021 року) / за заг. ред. С. Ю. Чернети. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. 207 с. С. 12-15.

²¹ Соціальна ініціативність: змістово-технологічне забезпечення: посібник. Авторський колектив: Т. К. Окушко, Ж. В. Петрочко, Н. В. Чиренко, Н. О. Шпиг, О. В. Пашенко, Л. М. Сокол, О. В. Долгова ; наук. ред. Т. К. Окушко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.

систематично, чітко й зрозуміло викладає інформацію про свої послуги потенційним донорам у рамках реклами практичної реалізації програм/проектів.

Спонсорський пакет – це повний комплект документів і матеріалів, що дає можливість потенційним спонсорам обирати статус своєї особистої присутності в проектах/програмах, чітко окреслювати свої інформаційно-рекламні можливості та визначатися з фінансовими витратами. Увесь «спонсорський пакет» може мати оригінальний дизайн з емблемою або логотипом освітнього проекту²².

Заклади дошкільної освіти, реалізуючи фандрайзингову діяльність, можуть мати й підтримку органів влади та можливість висвітлення її результатів у ЗМІ, оскільки ця діяльність проводиться заради створення умов для повноцінного розвитку дитини в ЗДО. У цьому контексті важливо зацентувати увагу на тому, що фандрайзинг ЗДО може здійснюватися у формі державного фандрайзингу, який визначаємо як залучення та акумулювання державними органами ресурсів із різних джерел на освітньо значимі цілі закладів дошкільної освіти, засновані на соціально-відповідальній взаємодії учасників проектів і передбачає добровільне й взаємовигідне співробітництво.

Як засвідчує проведений вище аналіз, результатом моніторингу професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності є її якість, яка розкривається в стійких тенденціях професійного зростання й особистісного становлення майбутніх фахівців дошкільної освіти загалом та в контексті здійснення фандрайзингової діяльності зокрема, у розвитку студентського самоврядування, педагогічного й студентського колективу.

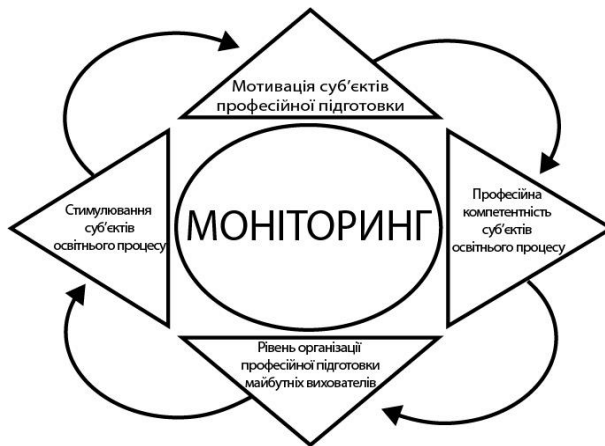
3. Моніторинг у професійній підготовці майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності

Об'єктивна оцінка результатів моніторингу забезпечує коригування професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності, що, в свою чергу, сприяє підвищенню компетентності суб'єктів освітнього процесу в ЗВО й відповідно суб'єктів моніторингу, особистісному й професійному зростанню студентів і викладачів, а також пошуку нових змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх вихователів до пошуку й впровадження додаткових ресурсів для реалізації окремих проектів у закладах дошкільної освіти.

---

²² Климчук І. О. Теорія і технології реалізації інвестиційних механізмів у шкільній освіті: посібник . К.: Педагогічна думка, 2014. 87 с.

Отже, саме моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності, спираючись на системний аналіз і причинно-наслідкові зв'язки, має з'ясувати сутність й зміст досліджуваного процесу, допомогти переосмислити зміст, методи й форми професійної підготовки майбутніх вихователів, запропонувати в разі необхідності, альтернативну її модель. А відтак, моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вихователів до реалізації фандрайзингу є одним із провідних факторів оптимізації освітнього процесу в закладі вищої освіти, оскільки не лише забезпечує об'єктивну діагностику реального стану професійної підготовки майбутніх фахівців здійснювати пошук додаткових ресурсів та рівня сформованості професійної компетентності як викладачів, так і студентів, а й стимулює суб'єктів освітнього процесу до самовдосконалення та саморозвитку й мотивує їх до навчально-пізнавальної, професійної діяльності (рис. 4).

Рис. 4. Моніторинг у системі професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності

У цьому контексті наголошуємо на деяких важливих *властивостях* моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до фандрайзингової діяльності:

1) інформація, отримана в ході моніторингу, повинна об'єктивно відображати реальний стан якості професійної підготовки майбутніх вихователів, що в свою чергу сприятиме пошуку модифікованого її змісту та оновлених форм і методів реалізації, освітніх та управлінських технологій;

2) ця інформація має об'єктивно відображати мету й завдання, етапи організації професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до фандрайзингової діяльності;

3) складність моніторингу пов'язана з великою кількістю його об'єктів, суб'єктів, характером їхньої взаємодії, що важко формалізувати, а також з обов'язковістю елементів самомоніторингу²³.

Головним завданням моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до фандрайзингової діяльності є розробка моделі об'єкта оцінювання, тобто компетентнісної моделі майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, яка є поданням ідеалу майбутнього фахівця, в якому зібрані всі унормовані вимоги до цілей, завдань, структури освітньої діяльності, результатів цієї діяльності, які відображають не лише компетентнісний компонент його професійної готовності, а й особистісний і досвідний²⁴.

Метою моніторингових досліджень є виявлення відповідності реального процесу бажаному результату. Причому, на нашу думку, важливим є не стільки збіг реальних результатів з еталоном, скільки прогнозування подальшого розвитку об'єкта з метою попередження небажаних результатів. Тому пропонуємо моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності розглядати цілісно й системно, де кожен його елемент є окремим аспектом у цілісній системі (за Л.Якименко)²⁵ (рис. 5)

---

²³ Рябова З. Якість освіти як педагогічна категорія. Джерело педагогічної майстерності. Управління якістю освіти в Харківському регіоні. 2006. № 1. С. 5-10.

²⁴ Жаровцева Т. Г. Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: 13.00.04. Одеса. 2007. 44 с.

²⁵ Якименко Л. Домінанта – розвиток особистості. *Дошкільне виховання*. 2002. № 8. С. 3-5.

Рис. 5. Складові моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності

Успішне здійснення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів загалом та до проведення фандрайзingu зокрема, можливе за умови виявлення та врахування об'єктивних і суб'єктивних факторів організації професійної підготовки й урахування найбільш вагомого показника ефективності цього процесу – позитивної динаміки в особистісному становленні та зростанні майбутніх вихователів.

В основі моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності лежить педагогічна інформація, що відображає його діяльнісну сутність. Так, під педагогічною інформацією моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів нами розуміється інформація, яка за своїм змістом є інтегративною, діагностичною, прогностичною, особистісно доцільною, соціально-нормативною й педагогічно-комунікативною, здійснює розвивальний вплив на суб'єктів шляхом актуалізації особистісного, групового й організаційного змісту їхньої освітньо-виховної діяльності. Саме тому в моніторинзі якості професійної підготовки майбутніх вихователів важливим є відповідність його процедур вимогам культури оцінювання, зокрема: чіткість процедури оцінювання, наявність конкретних критеріїв оцінки; кваліфікованість експертів; окреслення форм фіксації інформації й часових характеристик оцінювання; зв'язок оцінювання з системою прийняття управлінських рішень.

У процесі дослідження нами також встановлено, що якість моніторингу професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності залежить від особистості того, хто його проводить. Насамперед, а) від наявності в його суб'єктів системи усвідомлених моніторингових знань – знань про сутність, методи і алгоритм проведення моніторингу; б) досконалого володіння суб'єктами моніторинговими вміннями – як наявність і здатність практичного застосування умінь проведення моніторингу. Саме

глибокі моніторингові знання та моніторингові вміння слугують формуванню компетентності суб'єктів моніторингу, що у свою чергу забезпечує результативну моніторингову діяльність – як практичну реалізацію якісного моніторингу професійної підготовки майбутніх вихователів)²⁶.

Розкриваючи проблему моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності, важливим є з'ясування його *об'єкта, предмету та суб'єктів*.

Нами визначено наступні *об'єкти моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності*:

- система планування професійної підготовки майбутніх вихователів;
- змістово-методичне забезпечення професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності;
- взаємодія суб'єктів професійної підготовки майбутніх вихователів;
- знаннєвий, практично-досвідний та особистісний компоненти професійної компетентності майбутніх вихователів;
- готовність майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності в закладі дошкільної освіти.

Тоді *предметом* моніторингу професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності є статистичні дані про стан професійної підготовки майбутніх вихователів, компетентність суб'єктів професійної підготовки майбутніх вихователів здійснювати підготовку до реалізації функцій фандрайзера, рівень професійної підготовленості й вихованості студентів – майбутніх вихователів, а дослідницькими засобами відповідно будуть офіційні документи (навчальні плани, навчальні програми, журнали академічних груп, інші дослідницькі матеріали, суспільно-значимі проєкти тощо).

Моніторинг професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності є якісним відстеженням ефективності застосовуваних педагогічних засобів задля чіткого функціонування всіх структурних компонентів їх професійної підготовки з метою особистісно-професійного зростання студентів у процесі навчання та виховання в закладі вищої освіти. Так, протягом певного періоду (наприклад, усього навчального року) створюється певна база даних з професійної підготовки майбутніх вихователів, яка збирається за блоками і класифікується за певною системою. Створення такої бази є необхідною умовою для аналізу якості професійної підготовки

---

²⁶ Педагогічні умови моніторингу організації виховної роботи у вищих навчальних закладах: дис. канд. пед. наук: 13.00.07. О. Л. Дурманенко. Уманський держ. пед. університет імені Павла Тичини. Умань, 2014. 263 с.

майбутніх вихователів загалом, що в подальшому слугуватиме підставою для окреслення завдань залучення додаткових коштів для реалізації певних освітніх програм чи проєктів у закладі дошкільної освіти²⁷. Особливо важливим у проведенні моніторингу є створення в закладі вищої освіти сприятливих умов для самоаналізу та самооцінки студентів, а також усвідомлення ними об'єктивних результатів і прагнення до самовдосконалення та саморозвитку²⁸.

У ході дослідження з'ясовано, що моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вихователів здійснюється за певними принципами. Узагальнивши підходи вчених до визначення принципів педагогічного моніторингу, ми виділили такі *принципи моніторингу* якості професійної підготовки майбутніх вихователів до реалізації функцій фандрайзера в закладі дошкільної освіти (таблиця 6).

Отже, моніторинг професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності спрямований не лише на відстеження результатів діяльності її суб'єктів, але й на вплив її функціонування як системи. Вимога безперервності, цілісності і наступності процесів спостереження, діагностики, прогнозування й діяльності передбачає погляд на моніторинг як цілісний процес, що динамічно розвивається і має якісно-кількісний характер.

Моніторинг професійної підготовки майбутніх вихователів до реалізації функцій фандрайзера в ЗДО має визначати моменти переходу кількісних показників у якісні (наприклад, високі кількісні показники оцінювання успішності студентів відповідають високій якості їх готовності до практичної педагогічної діяльності, до залучення спонсорів для удосконалення матеріально-технічних умов закладів дошкільної освіти та ін.; коригувати й диференціювати існуючі зміст, форми й методи організації професійної підготовки майбутніх вихователів з спрямуванням на залучення додаткових коштів у ЗДО (не лише в межах аудиторних занять, а й у позааудиторний час, під час проходження різного виду практик, організації самостійної роботи тощо); прогнозувати й проєктувати нові технології професійної підготовки.

---

²⁷ Лукіна Т. О. Моніторинг як механізм інформаційного забезпечення управління якістю освіти. *Вісник тестування і моніторинг в освіті*. Харків, 2005. С. 16-20.

²⁸ Бартків О.С. Фандрайзинг: сутність та призначення. Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (27–29 травня 2021 року) / за заг. ред. С. Ю. Чернети. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. 207 с. С. 12-15.

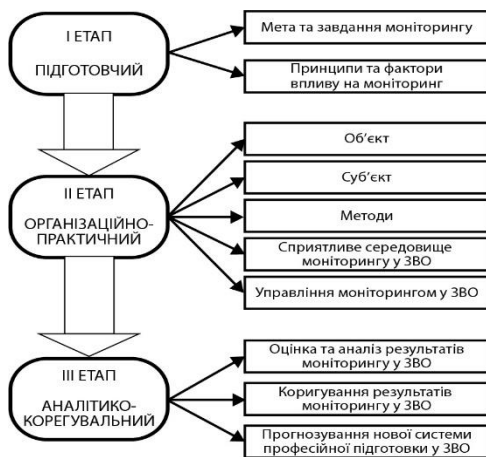
**Принципи моніторингу якості професійної підготовки
майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності**

№ з/п	Принцип	Зміст принципу
1.	Цільового призначення	Моніторинг професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності підпорядковується заздалегідь визначеній меті й завданням, у яких орієнтовно визначається головна лінія моніторингу; з метою відповідно співвідноситься зібрана інформація.
2.	Відповідності мети засобам	Визначеній меті моніторингу оптимально відповідають підбрані його засоби й інструментарій.
3.	Гуманістичної спрямованості	Створення умов доброзичливості, довіри, поваги до особистості, позитивного психологічно-емоційного клімату.
4.	Об'єктивності інформації	Отримана педагогічна інформація має бути максимально формалізованою й легко перевірятись; бути конкретною для всіх учасників моніторингу.
5.	Систематичності	Дотримання алгоритму проведення моніторингу.
6.	Діяльності	Педагогічна інформація, зібрана у ході моніторингу, активно й оперативно використовується для оптимізації професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності.
7.	Оперативності (мобільності)	Технічний аспект в організації та проведенні моніторингу, оперативність у прийнятті рішень суб'єктами освітнього процесу в ЗВО.
8.	Прогностичності	Діагностування поточного стану професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності на заданому часовому проміжку, прогнозування подальших тенденцій розвитку, внесення відповідних коректив.
9.	Безперервності	Визначення переходу однієї якості в іншу, корегування, підтримка або усунення/послаблення відповідних тенденцій професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення фандрайзингу.
10.	Надійності	Сталість результатів, що отримуються при повторному відстеженні, що проводять інші особи.

У процесі дослідження нами також встановлено, що якість моніторингу залежить від особистості того, хто його проводить. Насамперед, а) від наявності в його суб'єктів системи усвідомлених моніторингових знань – знань про сутність, методи і алгоритм проведення моніторингу; про фандрайзинг, його види; громадянські організації. Які можуть виступати фандрайзерами: про донорів, методи їх пошуку та залучення до підтримки закладів дошкільної освіти тощо; б) досконалого володіння суб'єктами моніторинговими уміннями – як наявність і здатність практичного застосування умінь проведення моніторингу. Саме глибокі моніторингові знання та моніторингові вміння слугують формуванню компетентності суб'єктів моніторингу, що у свою чергу забезпечує результативну моніторингову діяльність – як практичну реалізацію якісного моніторингу.

Досліджуючи особливості моніторингу професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності, нами з'ясовано, що він реалізується за такими взаємозалежними етапами²⁹ (рис. 6).

Рис. 6. Етапи моніторингу професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення фандрайзингової діяльності

На першому етапі (підготовчому) етапі формулюються мета, завдання, визначаються провідні фактори впливу на моніторинг

²⁹ Денисенко А. О. Організація моніторингу виховної системи вищих педагогічних навчальних закладів: дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С.Сковороди. Харків, 2008. 220 с.

професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення фандрейзингу. На другому (організаційно-практичному) етапі вибираються об'єкт, суб'єкти, змістово-процесуальний інструментарій й здійснюється власне моніторингова діяльність. На третьому етапі (аналітико-корективному) аналізуються результати моніторингової діяльності; якісно інтерпретуються їх кількісні показники; розробляється корективна програма й відповідно прогнозується оновлена її структура на основі модифікації змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх вихователів

Кожен із визначених етапів передбачає використання певної методики моніторингового дослідження.

Інтегрована діяльність усіх суб'єктів освітнього процесу (в контексті нашого дослідження суб'єктів моніторингу підготовки студентів до здійснення фандрейзингу) спрямовується на пошук нових педагогічних технологій, на визнання пріоритету їх самовиховання, самовдосконалення, самоосвітньої роботи, спрямованої на розвиток власного потенціалу.

Практика проведення моніторингових досліджень свідчить про те, що успішна реалізація педагогічного моніторингу в цілому й зокрема моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів є справою непросту й вимагає від його організаторів та суб'єктів не лише теоретичної підготовки з теорії моніторингових досліджень (знань про сутність, структуру, функції, принципи, інструментарій моніторингу), але й володіння певними вміннями. Як нами вже було зазначено раніше, для успішного проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрейзингової діяльності суб'єкти (викладачі, а також і студенти для успішного проведення самомоніторингу) мають володіти *наступними вміннями*:

1) цілевизначення, тобто вміння чітко й конкретно ставити мету й визначати завдання моніторингових заходів на кожному його етапі;

2) планування – вміння планувати, підбирати й розподіляти за етапами моніторингу дії; вибирати найбільш ефективні форми, методи і засоби моніторингової діяльності;

3) мотиваційно-стимулювальними, зокрема вміння діагностувати інтереси, потреби й мотиви діяльності студентів; підтримувати їх активне позитивне ставлення до майбутньої професійної діяльності; сприяти розвитку потреби студентів у самоаналізі, самопізнанні, саморозвитку, саморегуляції та самовдосконаленні;

4) конструктивними, тобто творче й різноманітне використання різних форм, методів і засобів як в організації професійної підготовки майбутніх вихователів, так і застосування різних методик та інструментарію проведення моніторингу;

5) дослідницькими, зокрема вміннями робити наукові припущення, здійснювати педагогічний експеримент, проводити спостереження, аналізувати отримані дані тощо;

6) комунікативними, а саме – налагоджувати партнерські, суб'єкт-суб'єктні відносини з усіма учасниками освітнього процесу; діагностувати комунікативні якості майбутніх вихователів і враховувати їх у процесі моніторингу; створювати в групі доброзичливу, сприятливу атмосферу й партнерські взаємини між викладачами і студентами;

7) рефлексивно-аналітичними, тобто вміннями аналізувати результати моніторингу, об'єктивно оцінювати рівень якості професійної підготовки майбутніх вихователів; з'ясувати причини труднощів і проблем, які виникали в ході моніторингу, аналізувати помилки й прогнозувати шляхи їх запобігання й усунення; за результатами аналізу робити узагальнення й висновки, які використовувати під час планування подальшої діяльності;

8) контрольнo-корегувальними, зокрема вміннями контролювати, аналізувати й оцінювати не лише досліджуваній процес, але й власну діяльність з організації моніторингу, діагностувати її результативність; за необхідності корегувати як організацію професійної підготовки, так і організацію моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності³⁰.

Організація проведення моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення фандрайзингу передбачає: створення робочої групи; постановку мети, завдань, визначення об'єктів моніторингу, встановлення термінів; з'ясування суті моніторингу – збір інформації шляхом спостережень, співбесід, тестування, анкетування, опитування, відвідування занять, проведення виховних заходів, під час яких відбувається аналіз і систематизація отриманої інформації; розробка рекомендацій і пропозицій щодо подальшої діяльності, формулювання висновків та оприлюднення результатів.

У якості практичних рекомендацій для успішного проведення моніторингу професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності ми пропонуємо наступні *компоненти схеми реалізації моніторингу*: 1) визначення параметрів результативності, тобто конкретне бачення того, що саме відслідковується; 2) чітка процедура оцінювання результативності – як досліджується; 3) форма подання отриманих результатів

---

³⁰ Денисенко А. О. Організація моніторингу виховної системи вищих педагогічних навчальних закладів: дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С.Сковороди. Харків, 2008. 220 с.

(статистичний звіт, таблиці, діаграми, графіки тощо); 4) опис аналізу отриманих результатів, їх якісна інтерпретація та висновки.

Технологічна модель моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності передбачає наявність таких її складових: мета, завдання, суб'єкт, об'єкт, предмет, етапи, результат. Одразу наголошуємо, що *мета має бути виражена операційно, за наявності механізму – спосіб, технологія – що дозволяє перевірити відповідність результату поставленій меті*³¹.

Підготовка моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності вимагає: *а) нормативно-правового забезпечення*: розробка положення про педагогічний моніторинг і конкретно про моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вихователів; внесення коректив в організаційну структуру (в разі необхідності);– розробка спеціальних інструкцій із проведення моніторингу; розробка форм бланків, комп'ютерних програм; *б) науково-методичного забезпечення*: ознайомлення з сучасними теоріями, технологіями, соціальними системами; визначення напрямів упровадження; опрацювання літератури; вибір, розробка та адаптація діагностичних матеріалів; створення технології обробки результатів;*в) кадрове забезпечення*: навчання суб'єктів педагогічного процесу;– підготовка технічних виконавців.

Аналіз соціологічної літератури дав змогу окреслити основні вимоги до якості моніторингових показників професійної підготовки майбутніх вихователів – фандрайзерів:

- *об'єктивність* – педагогічна інформація має відображати реальний стан професійної підготовки майбутніх фахівців до здійснення фандрайзингу в ЗДО;

- *точність* – похибки вимірів мають бути такими, щоб гарантувати істинність показників;

- *повнота* – джерела інформації повинні перекривати ймовірне поле отримання результатів;

- *достатність* – об'єм інформації має відповідати потребам як закладу вищої освіти, так і закладу дошкільної освіти й бути достатнім для прийняття рішення;

- *систематизованість* – педагогічна інформація, яку отримали з різних джерел, має бути структурована і систематизована з урахуванням якості цих джерел;

- *оптимальність узагальнення* – інформація має відповідати тому чи іншому рівню завдань і відповідному органу управління;

- *оперативність і доступність*.

---

³¹ Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці: монографія. Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, З. Н. Борисова та ін.; К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.

Нами також запропоновано *алгоритм* проведення моніторингового дослідження якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності:

1. Формування чіткої мети і конкретних завдань моніторингу. Визначення критеріїв та показників дослідження.

2. Добір інструментарію для проведення моніторингу (ціле-спрямований вибір анкет, тестів, методик, карт спостережень тощо).

3. Організація дослідження (складання плану, визначення термінів проведення і реалізація дослідження у спланованому режимі, визначення відповідальних осіб, використання інструментарію).

4. Збір педагогічної інформації – даних, тобто результатів заповнення анкет, виконання тестів, проведення спостережень за обраними методиками.

5. Обробка та аналіз даних (може проводитися за допомогою математичної статистики, кореляційного або факторного аналізу, а також передбачає описове пояснення).

6. На основі інтерпретованих даних вироблення рекомендацій для вдосконалення досліджуваного явища (у нашому випадку організації й протікання процесу професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності).

7. Корекція – внесення певних змістово-технологічних змін у процес професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності.

8. За потреби результати моніторингу висвітлюються на семінарах, вчених радах або ж ураховуються у подальшому плануванні професійної підготовки майбутніх вихователів, у розробці й оновленні навчальних програм .

Отже, моніторинг є необхідним у процесі визначення якості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення фандрайзингу в закладах дошкільної освіти, оскільки допомагає: ефективно спланувати роботу; визначити напрями корекції недоліків її організації; підвищити рівень професійної підготовки майбутніх вихователів.

Ефективно проведений моніторинг дає його суб'єктам інформацію про реальний стан і рівень організації роботи, про допущені помилки, про напрями усунення останніх, оскільки прогалини у роботі суб'єктів завжди позначаються на рівні вихованості. У такому тлумаченні можемо стверджувати про механізм активної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що дає змогу сформуванню вміння проектувати власну діяльність, спрямовану на досягнення запланованого результату. Отже, в процесі системного здійснення моніторингу виявляються недоліки в організації та проведенні, усунення яких передбачає вдосконалення змісту, форм та методів і визначення конкретних проблем із подальшим їх вирішенням.

АНОТАЦІЯ

Актуальність проблеми обґрунтована значним дефіцитом бюджетного фінансування закладів дошкільної освіти, що зумовлює необхідність пошуку шляхів залучення додаткових джерел їх підтримки. У дослідженні аналізується один з напрямів професійної підготовки вихователів – здійснення фандрайзингової діяльності в закладі дошкільної освіти та роль моніторингу у системі професійної підготовки.

Фандрайзинг у дошкільній освіті визначено як професійну діяльність суб'єктів дошкільної освіти та інших суб'єктів, спрямовану на пошук додаткових фінансових чи людських ресурсів для реалізації освітньо значимих програм/проектів всебічного розвитку дошкільників та набуття ними досвіду взаємодії. А моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до фандрайзингової діяльності інтерпретується як цілеспрямований, складний, поліфункційний процес, спрямований на визначення реального стану якості професійної підготовки та її результатів – професійної компетентності майбутніх вихователів реалізовувати функції вихователя-фандрайзера шляхом неперервного, системного якісно-кількісного дослідження, а також розробка коригувальної програми задля її оптимізації.

Проаналізовано особливості, складові, принципи та етапи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх вихователів до залучення додаткових ресурсів у закладі дошкільної освіти задля реалізації освітніх програм чи проектів; обґрунтовано уміння, якими мають володіти суб'єкти (викладачі та студенти здійснюючи самомоніторинг) успішного проведення моніторингу якості професійної підготовки до реалізації функцій вихователя-фандрайзера.

Наголошено, що моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вихователів до фандрайзингової діяльності, спираючись на системний аналіз і причинно-наслідкові зв'язки, дасть змогу з'ясувати сутність і зміст досліджуваного процесу, допомогти переосмислити зміст, методи й форми професійної підготовки майбутніх вихователів, запропонувати в разі необхідності, альтернативну її модель.

Література

1. Бартків О.С. Фандрайзинг: сутність та призначення. *Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення: європейський та національний вимір* : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (27–29 травня 2021 року) / за ред. С. Ю. Чернети. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. 207 с. С. 12-15.

2. Беленька Г.В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: моногр. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 332 с.

3. Великий тлумачний словник укр. мови з дод. і допов. Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

4. Горішний З. Сформувані потреби активної діяльності. Прогнозування ефективності навчально-виховного процесу. *Управління освітою*. 2007. № 3. С. 14-21.

5. Грама Н.Г. Теоретико-методичні засади фахової підготовки педагога-вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей: автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. Х., 2004. 45 с.

6. Денисенко А. О. Організація моніторингу виховної системи вищих педагогічних навчальних закладів: дис. канд. пед. наук: 13.00.01. Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. Харків, 2008. 220 с.

7. Етичний кодекс фандрайзерів. Інститут професійного фандрайзингу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://fundraiser.org.ua/pro/dokumenty-ipf/etychnyj-kodeks-fandrajzeriv/>.

8. Жаровцева Т. Г. Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: 13.00.04. Одеса. 2007. 44 с.

9. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування неприбуткових організацій». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 42.

10. Закон України «Про дошкільну освіту» . Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 49. редакція від 16.07.2019.

11. Климчук І. О. Теорія і технології реалізації інвестиційних механізмів у шкільній освіті: посібник . К.: Педагогічна думка, 2014. 87 с.

12. Крутий К. Л. Проблеми запровадження моніторингу дошкільної освіти та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія: Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 2. С. 67-70.

13. Куц С. Фандрайзинг АВС: Посібник для початківців. К.: Центр філантропії, 2008. 92 с.

14. Лисенко Н.В. Екологічне виховання дошкільників. К.: Освіта, 1992. 164с.

15. Лукіна Т. О. Моніторинг як механізм інформаційного забезпечення управління якістю освіти. *Вісник тестування і моніторинг в освіті*. Харків, 2005. С. 16-20.

16. Педагогічні умови моніторингу організації виховної роботи у вищих навчальних закладах: дис. канд. пед. наук: 13.00.07. О.

Л. Дурманенко. Уманський держ. пед. університет імені Павла Тичини. Умань, 2014. 263 с.

17. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці: монографія. Г. В. Беленька, О. Л. Богінч, З. Н. Борисова та ін.; К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 310 с.

18. Проблеми запровадження моніторингу дошкільної освіти та шляхи їх вирішення. К. Л. Крутій. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія: Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 2. С. 67-70.

19. Про затвердження Професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти».: Наказ МОН України, №755–21 від 19 жовтня 2021 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

20. Розвиток особистості дитини дошкільного віку в різних видах діяльності: монографія / за заг. ред А. М. Богуш. Одеса: Букаєв В. В., 2013. С. 197-224.

21. Рябова З. Якість освіти як педагогічна категорія. *Джерело педагогічної майстерності. Управління якістю освіти в Харківському регіоні*. 2006. № 1. С. 5-10.

22. Сейко Н.А. Формування практико орієнтованих умінь майбутніх соціальних педагогів у процесі вивчення курсу «соціальний фандрайзинг». *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : серія «Педагогічні науки»*. Випуск 4 (86). С. 149-154.

23. Семенов О.С. Освітнє середовище позашкільного навчального закладу як чинник формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника. *Освітній простір України*. 2016. Вип. 6. С. 127-135.

24. Силіна Н. Акмеологічна технологія супроводу: моніторинговий аспект. *Завуч*. 2004. № 10. С. 1-6.

25. Сиротенко Г. О. Планування роботи школи як мистецтво досягнення вищого рівня роботи. *Постметодика*. 2010. № 1. С. 1.

26. Соколова А. Алгоритм здійснення фандрайзингової діяльності. *Економічний часопис XXI століття*. № 9-10, 2012 р. – С. 35-38.

27. Соціальна ініціативність: змістово-технологічне забезпечення: посібник. Авторський колектив: Т. К. Окушко, Ж. В. Петрочко, Н. В. Чиренко, Н. О. Шпиг, О. В. Пащенко, Л. М. Сокол, О. В. Долгова ; наук. ред. Т. К. Окушко. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 222 с.

28. Танько Т. П. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: дис. доктора пед. наук: 13.00.04. Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х., 2004. 508 с.

29. Троцько Г.В. Теоретичні і методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. докт. пед. наук. АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. К., 1997. 54 с.

30. Фандрайзинг: навч. посіб. К.: Центрально-український регіональний навчальний центр. Партнерство громад фундація «Україна-США» (USAID), 2003. 95 с.

31. Чернявська О. В., Соколова А. М. Фандрайзинг. Навч. посіб. 2-е вид., з доопрац. та допов. К.: Алерта, 2015. 272 с.

32. Якименко Л. Домінанта – розвиток особистості. *Дошкільне виховання*. 2002. № 8. С. 3-5.

Information about the authors:

Bartkiv Oksana Stepanivna,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of General Pedagogy
and Preschool Education
Lesya Ukrainka Volyn National University
30, Vinnychenka str., Lutsk, 43025, Ukraine

Durmanenko Oksana Leonidivna,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of General Pedagogy
and Preschool Education
Lesya Ukrainka Volyn National University
30, Vinnychenka str., Lutsk, 43025, Ukraine

Durmanenko Evgenia Aristarkhivna,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department
Theories and Methods of Preschool education
Communal Institution of Higher Education “Lutsk Pedagogical College”
Volyn regional council
36, Voli Avenue, Lutsk, 43000, Ukraine